Gemeente Geertruidenberg

Raadsvoorstel

Zaaknummer : 15267

Aan	: Raad van Geertruidenberg
Raadsvergadering	: 17 december 2026
Agendanummer	:
Onderwerp	: Evaluatie afvalinzameling en kostendekkendheid afvalstoffenheffing
Portefeuillehouder	: K. Moerkens

Voorstel

1. Kennis te nemen van de evaluatie van de afvalinzameling 2019 tot en met 2025 en de doorkijk van maatregelen voor de toekomst.
2. In te stemmen met scenario 1b, een ingroeipad van 1 jaar om structurele kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing te waarborgen.
3. De verdere gevolgen van de gemaakte keuze voor scenario 1b, meer in het bijzonder de stijging van het vaste tarief per aansluiting van € 201 in 2026 naar € 284 in 2027 en de opbrengsten uit de invoering van het tarief van € 0,25 per kilogram voor hout en puin op de milieustraat, te verwerken in de Verordening afvalstoffenheffing 2027 en de meerjarenbegroting afval 2027-2030.

Samenvatting

De afgelopen jaren is de afvalinzameling ingrijpend gewijzigd. Restafval kunnen onze inwoners kwijt in ondergrondse containers in de buurt, PMD wordt ingezameld met een minicontainer, in de hoogbouw is nu ook gescheiden inzameling van GFT-afval en sinds 1 januari 2025 betalen inwoners naast een vastrecht tarief afvalstoffenheffing apart voor elke aanbieding restafval Uit de evaluatie die in de eerste helft van 2026 is uitgevoerd blijkt dat wij met de ingezette koers aantoonbaar goede resultaten hebben bereikt op het gebied van afvalscheiding, recycling en dienstverlening. Onze inwoners hebben in 2025 veel minder restafval aangeboden dan geraamd.

De keerzijde daarvan is dat de inkomsten uit het variabele deel ook lager uitvielen dan begroot. Omdat de lagere opbrengst vanuit het variabele deel over 2025 niet opgevangen kon worden via het vaste deel van de afvalstoffenheffing, moesten de ontstane tekorten opgevangen worden vanuit de voorziening afvalstoffenheffing. Op 13 november 2025 heeft de raad besloten om in 2026 het vastrechttarief niet te verhogen en ook de tegenvallende inkomsten voor 2026 op te vangen vanuit de voorziening afvalstoffenheffing. Hierdoor zal de voorziening in 2026 negatief omslaan wat wettelijk niet is toegestaan. Het is daarom noodzakelijk om via een verhoging van het vastrechttarief voor 2027 structurele kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing te waarborgen. De komende jaren ligt de bestuurlijke opgave dan ook vooral in het herstellen van het financiële evenwicht, waarbij we de bereikte milieuwinst behouden én een toekomstbestendig afvalsysteem realiseren.

Naar aanleiding van de behandeling van het raadsvoorstel op 15 oktober 2026 en de aangenomen motie 'Doorberekening marktconforme tarieven bij milieustraat' is aanvullend onderzocht wat de effecten zijn van het invoeren van een tarief van € 0,25 per kilogram voor hout en puin op de milieustraat. Deze doorrekening leidt tot een verwacht structureel positief effect van circa € 150.000 per jaar binnen de gesloten begroting afval. Daarom zijn, naast de oorspronkelijke scenario's 1 tot en met 4, aanvullende scenario's 1b tot en met 4b uitgewerkt. In deze scenario's worden de opbrengsten uit hout en puin ingezet om het vastrecht met circa € 15 per aansluiting te verlagen.

Inleiding

Op 20 juni 2024 heeft de raad besloten om na het invoeren van de financiële prikkel jaarlijks de effecten te evalueren. Meer of minder aanbiedingen dan begroot hebben namelijk directe gevolgen voor de jaarrekening. Het was de bedoeling om in 2027 een uitgebreidere evaluatie van de financiële prikkel te presenteren. Op 13 november 2025 heeft de raad besloten om niet te wachten tot 2027 met evalueren, maar op basis van beschikbare cijfers en gegevens een evaluatie uit te voeren in het eerste half jaar van 2026.

Uit de evaluatie uitgevoerd door De AfvalSpiegel zijn een aantal adviezen gekomen:

1. Structurele kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing waarborgen door de totale opbrengsten uit het vaste deel van afvalstoffenheffing te verhogen.

2. Versnellen van de onderzoeken naar een regionale milieustraat en gezamenlijke verwerkingscontracten binnen de Baroniegemeenten om schaalvoordelen en kostenbesparingen te realiseren.
3. Stoppen met wekelijkse GFT+E-inzameling in de zomerperiode. Deze maatregel kan leiden tot een kostenbesparing, minder vervoersbewegingen en een lagere CO_2-uitstoot, zonder dat dit in vergelijkbare gemeenten heeft geleid tot minder GFT-inzameling of meer klachten.
4. Vasthouden aan bronscheiding van PMD. Bronscheiding levert momenteel betere milieuresultaten op dan nascheiding, het sluit beter aan bij het diftarsysteem en het voorkomt hogere structurele kosten. Voor hoogbouw kan eventueel een uitzondering worden overwogen.
5. Bij een eventuele regionale milieustraat voorzieningen treffen voor het apart aanbieden van herbruikbare goederen en kringloopspullen.
6. Keuze maken voor PMD- en papierinzameling in hoogbouw
7. Op basis van de resultaten van Verpact onderzoeken of de huidige PMD-inzameling via ondergrondse containers kan worden voortgezet of dat een alternatief nodig is.

Omdat enerzijds de kosten van afvalverwerking de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen (en de komende jaren naar verwachting zullen blijven stijgen) en anderzijds de opbrengsten sinds 2025 achter zijn gebleven, is de urgentie hoog om te zorgen voor een spoedige en structurele oplossing om de tekorten binnen het gesloten systeem van afvalstoffen structureel te dekken**.**

Zonder de invoering van diftar zouden de afvalkosten nu en zeker in de komende jaren nog hoger uitkomen. Het kostendekkend maken van de afvalstoffenheffing betekent een verhoging van het tarief. De gemiddelde afvalstoffenheffing in Geertruidenberg komt hiermee in lijn met tarieven in de regio. Het structureel kostendekkend maken van de afvalstoffenheffing heeft dan ook prioriteit en is in dit voorstel nader uitgewerkt en toegelicht. De overige adviezen worden op een later moment nader uitgewerkt.

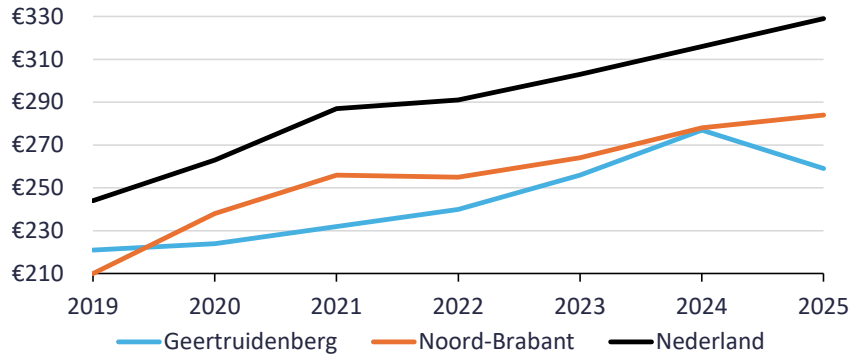
Beoogd maatschappelijk effect
Het behouden van de behaalde milieuresultaten op het gebied van afvalscheiding en recycling en tegelijkertijd zorgen voor een structureel financieel houdbaar afvalsysteem, zodat ook in de toekomst een goede dienstverlening aan inwoners kan worden geboden.

Met de implementatie van ‘Het Nieuwe Inzamelen’ werken we toe naar een circulaire economie in 2050. Concreet betekent dat meer afval / grondstoffen gescheiden inzamelen, hergebruiken en recyclen om zo te komen tot minder restafval. De evaluatie laat zien dat invoering van de financiële prikkel in combinatie met eerdere wijzigingen (wegbrengen restafval naar een ondergrondse container in de buurt, inzameling PMD met een minicontainer en gescheiden inzameling van GFT-afval in de hoogbouw) heeft geresulteerd in meer afvalscheiding en minder restafval. In onderstaande tabel worden de resultaten 2025 vergeleken met de doelstellingen die de raad op 14 december 2023 heeft vastgesteld.

	Resultaten 2025	Doelstellingen 2030
Restafval per inwoner	70 kg	< 30 kg
Percentage gescheiden	84%	> 90%
Percentage recycling	70%	> 60%

Argumenten
2.1 Gemiddelde afvalstoffenheffing Geertruidenberg structureel lager dan gemiddeld landelijk en provinciaal
In het evaluatierapport komt naar voren dat de gemiddelde afvalstoffenheffing in Geertruidenberg structureel lager ligt dan zowel gemiddeld landelijk als provinciaal. Ten opzichte van gemiddeld landelijk en provinciaal kent Geertruidenberg een aanzienlijke daling van de afvalstoffenheffing in 2025 (jaar van invoering van diftar).

De daling is met name te verklaren doordat inwoners beduidend minder restafval zijn gaan aanbieden dan begroot en daardoor de opbrengst vanuit het variabele deel van de afvalstoffenheffing over 2025 lager is uitgevallen. De verwachting is dat in 2026 het aanbiedgedrag en daarmee de opbrengst vanuit het variabele deel van de heffing niet anders zal zijn dan in 2025.

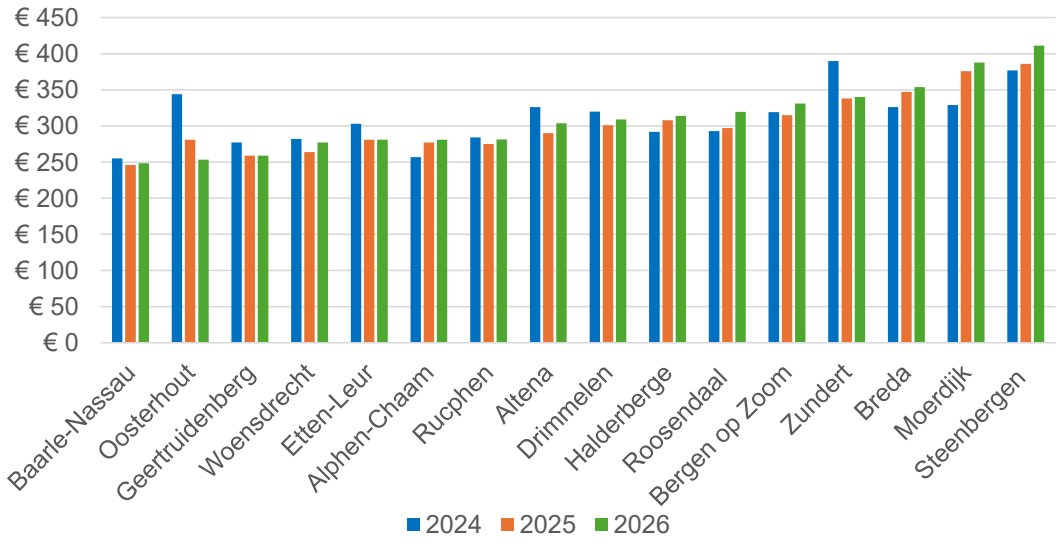

Grafiek 1 Gemiddelde afvalstoffenheffing (bron: evaluatierapport De AfvalSpiegel)

Om een idee te krijgen waar Geertruidenberg staat ten opzichte van meer specifiek de andere regiogemeenten is de gemiddelde afvalstoffenheffing 2024, 2025 en 2026 met elkaar vergeleken. In haar jaarlijkse rapportage over de afvalstoffenheffing berekent het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat op basis van een aantal rekengrondslagen per gemeente een gemiddelde afvalstoffenheffing.
Met alle mitsen en maren die we kunnen bedenken is dit de meest betrouwbare bron met informatie over de gemiddelde afvalstoffenheffing in gemeenten. Zo wordt bijvoorbeeld in gemeenten met verschillende tarieven voor een- en meerpersoons huishoudens rekening gehouden met de aantallen van de verschillende huishoudgroottes of wordt in gemeenten met diftar waarbij een vast en variabel tarief geldt het variabele tarief gekoppeld aan het afvalaanbod.

De rapportage over 2026 verschijnt pas in 2027. Voor 2026 hebben we de gemiddelde afvalstoffenheffing berekend door het procentuele verschil tussen de individuele tarieven 2025 en 2026 zoals gemeenten die publiceren toe te passen op de gemiddelde afvalstoffenheffing 2025 uit de rapportage van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Aanname hierbij is dat het afvalaanbod/ aantal inworpen/ aantal ledigingen in alle gemeenten in 2026 gelijk is aan 2025.

Grafiek 2 toont per regiogemeente de gemiddelde afvalstoffenheffing 2024, 2025 en 2026. De gemeenten staan in volgorde van laagste naar hoogste gemiddelde afvalstoffenheffing in 2026. In 2026 heeft Geertruidenberg op twee gemeenten na de laagste gemiddelde afvalstoffenheffing. Hierbij gelijk de kanttekening dat in elke gemeente de kosten en daarmee de tarieven anders worden berekend en de vergelijking mogelijk een verkeerd beeld kan geven.

Grafiek 2 Gemiddelde afvalstoffenheffing regiogemeenten in volgorde van laagste naar hoogste gerekend over 2026 (bron: Rapport afvalstoffenheffing 2024 en rapport afvalstoffenheffing 2025 Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat + tarieven 2026)

2.2 Structurele kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing is noodzakelijk
Omdat de lagere opbrengst vanuit het variabele deel in 2025 niet kon worden opgevangen via het vaste deel van de afvalstoffenheffing, moesten de ontstane tekorten opgevangen worden vanuit de voorziening afvalstoffenheffing. In 2025 is om die reden een noodzakelijk onttrekking gedaan uit de voorziening van € 438.000, waardoor per eind 2025 nog € 478.000 op de voorziening resteert. Huishoudens hebben het

verschil tussen kosten en opbrengsten over 2025 derhalve niet hoeven betalen. Dit komt overeen met een besparing als gevolg van een lagere afvalstoffenheffing van € 54 per huishouden over het jaar 2025.

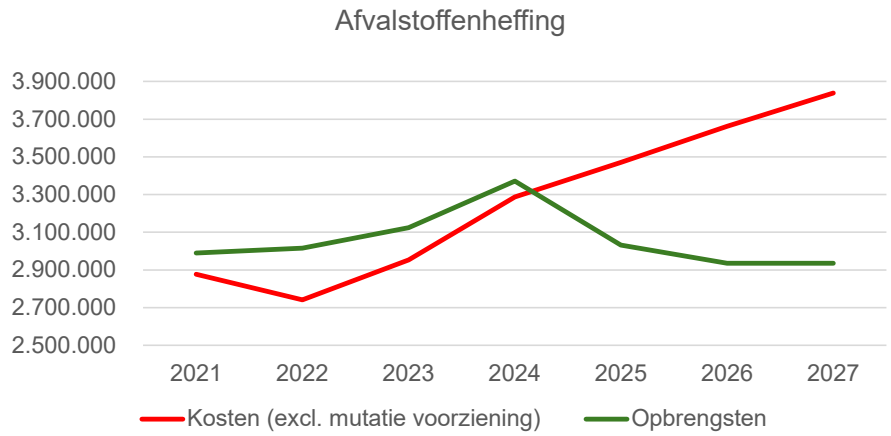
In 2026 wordt verwacht een onttrekking uit de voorziening van ruim € 700.000 te moeten doen om de kosten te kunnen dekken. Hierdoor zou de voorziening in 2026 negatief omslaan, echter is dat wettelijk niet toegestaan. Een incidentele storting vanuit de vrije algemene reserve is derhalve onontkoombaar in 2026, maar de vrije algemene reserves zijn de komende jaren hard nodig om de begroting meerjarig structureel sluitend te kunnen krijgen (door middel van het inzetten van het 10%-regeling). Verder biedt een incidentele storting vanuit de vrije algemene reserve geen structurele oplossing. Ook voor 2026 betalen huishoudens niet het verschil tussen kosten en opbrengsten. Dit komt overeen met een besparing als gevolg van een lagere afvalstoffenheffing van € 70 per huishouden over het jaar 2026.

Om structurele kostendekkendheid te waarborgen is daarom een (minimale) verhoging van 41% van de totale opbrengsten uit het **vaste deel van de afvalstoffenheffing** benodigd. De combinatie van een incidentele storting vanuit de vrije algemene reserve en de verhoging van de tarieven vormen de noodzakelijke basis om weer te komen tot een gezonde financiering van de afvalstoffen en 100% kostendekkendheid. In deze opzet stijgt het variabele tarief van € 3,50 per inworp niet.

2.3 Kostenstijgingen die buiten invloedsfeer Geertruidenberg liggen

De urgentie van het structureel kostendekkend maken van de afvalstoffenheffing wordt ook zichtbaar in onderstaande grafiek, waarbij de kostenontwikkeling van afgelopen jaren is afgezet tegen de opbrengstenontwikkeling (vast en variabel deel), waarbij voor 2027 is uitgegaan van gelijkblijvende opbrengsten. Vanaf 2028 stijgen de kosten voor het verwerken van restafval nog verder als gevolg van een verdere forse stijging van de landelijke afvalstoffenbelasting en CO2-heffing. Deze kostenstijgingen liggen buiten de invloedsfeer van de gemeente, maar raken de begroting en de kosten voor de inwoners wel.

Indien we geen diftar hadden ingevoerd zouden we nu bijna twee keer zo veel restafval hebben en hogere kosten voor het verwerken van restafval. Zonder diftar zouden de kosten voor het verwerken van restafval in 2027 € 150.000 hoger liggen. In 2028 en 2029 zou dit verschil verder oplopen tot respectievelijk € 210.000 en € 240.000.

Grafiek 3 Kosten versus opbrengsten (bron: jaarrekeningen 2021 t/m 2025 + begroting 2026 + verwachte ontwikkelingen 2027)

2.4 Scenario 1b is het meest geschikt om structurele kostendekkendheid te waarborgen en te zorgen voor een aanvullende structurele verbetering van de afvalbegroting

Voor een zo goed mogelijke afweging zijn, naar aanleiding van de behandeling van het raadsvoorstel door de raad en de aangenomen motie over tarieven op de milieustraat, aanvullend vier nieuwe scenario's uitgewerkt. Naast de oorspronkelijke scenario's 1 tot en met 4 zijn de scenario's 1b tot en met 4b toegevoegd (zie ook onderstaande tabellen).

In de aanvullende scenario's wordt uitgegaan van een tarief van € 0,25 per kilogram voor hout en puin op de milieustraat, waarbij de verwachte extra opbrengsten en lagere verwerkings- en transportkosten worden ingezet om het vaste tarief van de afvalstoffenheffing te verlagen. Het structurele financiële voordeel bedraagt naar verwachting circa € 150.000 per jaar, hetgeen neerkomt op een verlaging van het vastrecht van ongeveer € 15 per aansluiting. Daarnaast wordt met deze aanvullende scenario's meer invulling gegeven aan het principe dat de vervuiler betaalt.

Voor zowel de oorspronkelijke scenario's als de aanvullende scenario's met een tarief voor hout en puin geldt dat een ingroeipad is uitgewerkt van 1 jaar (scenario 1 en 1b) tot en met 4 jaar (scenario 4 en 4b). De

kanttekening daarbij is dat naarmate het ingroeipad langer wordt, de incidenteel benodigde onttrekking uit de vrije algemene reserve in 2026 toeneemt. Tevens geldt dat een langer ingroeipad de kans vergroot dat toekomstige kostenontwikkelingen het beoogde effect van de gekozen oplossingsrichting gedeeltelijk tenietdoen.

Oorspronkelijke scenario's 1 t/m 4:

	Eenmalige opname uit VAR	Tarief per aansluiting per scenario			
Scenario's	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Scenario 1	€ 400.000	€ 299	€ 299	€ 299	€ 299
Scenario 2	€ 600.000	€ 276	€ 299	€ 299	€ 299
Scenario 3	€ 800.000	€ 269	€ 284	€ 299	€ 299
Scenario 4	€ 1.000.000	€ 265	€ 276	€ 287	€ 299

Extra scenario's 1b t/m 4b:
Verlaging vastrecht door verhogen opbrengst € 0,25 per kg voor hout en puin via milieustraat

	Eenmalige opname uit VAR	Tarief per aansluiting per scenario			
Scenario's	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Scenario 1b	€ 400.000	€ 284	€ 284	€ 284	€ 284
Scenario 2b	€ 600.000	€ 269	€ 284	€ 284	€ 284
Scenario 3b	€ 800.000	€ 264	€ 273	€ 284	€ 284
Scenario 4b	€ 1.000.000	€ 261	€ 269	€ 276	€ 284

Vanuit voorgenoemde redenen wordt geadviseerd te kiezen voor **scenario 1b**, waarbij structurele kostendekkendheid direct wordt gerealiseerd, het geraamde voordeel uit de milieustraattarieven wordt ingezet ten gunste van de afvalstoffenheffing en de eenmalige storting vanuit de vrije algemene reserve beperkt blijft tot € 400.000. Hiermee wordt zowel gewerkt aan structurele kostendekkendheid als aan verdere toepassing van het principe 'de vervuiler betaalt'.

Tenslotte, de opmerking dat de scenario's gebaseerd zijn op het huidige kostenniveau en dat toekomstige kostenontwikkelingen mogelijk voor een aanvullende stijging kunnen zorgen. Uitgangspunt moet zijn dat we kostendekkend werken.

Kanttekeningen
3.1 Verhoging van het vaste tarief leidt tot hogere lasten voor inwoners
Het voorgestelde scenario leidt tot een stijging van het vaste tarief van de afvalstoffenheffing. Hierdoor nemen de lasten voor inwoners toe. De voorgestelde verhoging van het vaste tarief kan leiden tot vragen, bezwaren en negatieve reacties. Daar staat tegenover dat de gemiddelde afvalstoffenheffing in Geertruidenberg lager is dan gemiddeld landelijk en provinciaal en de maatregel noodzakelijk is om de afvalstoffenheffing weer structureel kostendekkend te maken zodat wordt voorkomen dat de voorziening afvalstoffenheffing negatief wordt. Daarnaast zullen de kosten voor het verwerken van restafval vanaf 2028 nog verder stijgen als gevolg van kostenstijgingen die buiten de invloedsfeer van de gemeente liggen, maar wel hun effect hebben op de afvalkosten en daarmee de hoogte van de afvalstoffenheffing.

3.2 Tarief op hout en puin kan invloed hebben op aanbiedgedrag inwoners
Het invoeren van een tarief voor hout en puin op de milieustraat kan leiden tot gedragsveranderingen bij inwoners. Mogelijke effecten zijn minder vergaande afvalscheiding, verschuiving naar andere afvalstromen of ontwijkgedrag. De omvang van deze effecten is vooraf lastig te voorspellen en kan invloed hebben op de daadwerkelijk gerealiseerde opbrengsten en besparingen. Daarnaast vraagt invoering van een tarief aanpassingen in de uitvoering op de milieustraat.

Financiën
Op basis van de stijging van 41% is een totale opbrengst uit het vaste deel van de afvalstoffenheffing benodigd van € 2.791.300 (ten opzichte van € 1.936.000 in 2025 en € 1.940.000 in 2026). Hiervan wordt een bedrag van circa € 35.000 ontvangen uit opbrengsten van Woonzorg-aansluitingen. Voor het vaste tarief van de reguliere aansluitingen betekent dit dat op basis van 9.731 (inbare) reguliere aansluitingen het tarief per aansluiting stijgt van € 201 in 2026 naar € 284 in 2027.

Vanuit de vrije algemene reserve is een incidentele storting van € 400.000 benodigd.

Communicatie
We willen de nieuwe tarieven bekend maken bij alle inwoners na vaststelling van de begroting. Hiervoor gaan we extra informatie geven op de website en via de Langstraat.

Uitvoering
Het verhogen van het vaste tarief afvalstoffenheffing en de keuze verwerken in de Verordening afvalstoffenheffing 2027 en de meerjarenbegroting afval 2027-2030 is per direct aan de orde. De overige adviezen hebben een lagere prioriteit en worden later uitgewerkt.

Bijlagen
I Evaluatierapport De AfvalSpiegel
II Financiële onderbouwing invoering tarief hout en puin

Een ontwerpbesluit bieden wij u hierbij vaststelling aan.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Geertruidenberg,

de secretaris,	de burgemeester,
J. Donkers	M.M. van Toorenburg

De raad van de gemeente Geertruidenberg;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Geertruidenberg.

Gelet op:

Besluit:
De raad besluit:

1. Kennis te nemen van de evaluatie van de afvalinzameling 2019 tot en met 2025 en de doorkijk van maatregelen voor de toekomst.
2. In te stemmen met scenario 1b, een ingroeipad van 1 jaar om structurele kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing te waarborgen.
3. De verdere gevolgen van de gemaakte keuze voor scenario 1b, meer in het bijzonder de stijging van het vaste tarief per aansluiting van € 201 in 2026 naar € 284 in 2027 en de opbrengsten uit de invoering van het tarief van € 0,25 per kilogram voor hout en puin op de milieustraat, te verwerken in de Verordening afvalstoffenheffing 2027 en de meerjarenbegroting afval 2027-2030.

Aldus vastgesteld in zijn openbare vergadering van 17 december 2026,

Geertruidenberg,

de raad voornoemd,

de griffier, de voorzitter,

G.M. Brunsveld M.M. van Toorenburg